

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Člověk a posvátno, sakrální objekty v Českých Budějovicích ve funkci výchovně vzdělávací

Autor práce: Bc. Zdenka Paloušová

Obor studia: NPVČK

Posudek vypracovala: ThLic. Michael Vlčková, Th.D.

Datum: 10.5.2014

Formální stránka:

Práce o rozsahu 78 stran textu vykazuje velmi dobrou jazykovou, stylistickou i grafickou úroveň, splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Bibliografické citace odpovídají normě, na straně 24 chybí odkazy na přímé citace Eliadeho.

Obsahová stránka:

V úvodu definovaný cíl práce: zpracovat návrh edukačního programu v němž by bylo využito estetického a emocionálního působení sakrálních památek, představujících součást kulturně historického dědictví autorka ve své práci naplňuje. V teoretické části představuje cíle tohoto edukačního programu, metodická východiska a teoretický základ pro jeho aktivizaci. Následuje popis architektonické stavby jednotlivých kostelů a nástin jejich historie, který, jak sama autorka uvádí, je obšírný. Zábírá 27 stran, což je více než třetina práce. Tato část má sloužit jako opora pro lektora.

Praktická část zahrnuje vstupní rétorické vystoupení s obrazovým doprovodem, které má účastníky připravit na samotnou návštěvu a prohlídku konkrétních objektů - bývalého kostela sv. Anny, dnes Koncertní síň Otakara Jeremiáše (včetně budovy Teologické fakulty přiléhající k původnímu kostelu), katedrály sv. Mikuláše, kostela obětování Panny Marie a kostela Panny Marie Bolestné na Dobré Vodě. Program je završen závěrečným rétorickým vystoupením s obrazovým doprovodem spojeným s se zveřejněním fotografií, které účastníci pořídili během návštěvy vybraných památek.

Je třeba ocenit volbu tématu i postup řešení projektu, které obsahuje inovativní prvky. Z celé práce, především pak z části pojednávající o architektonické stavbě památek, jejich dějinách, jsou patrné znalosti a zkušenosti autorky získané díky jejímu dřívějšímu zaměstnání v Národním památkovém ústavu. Citelné slabiny však shledáváme v místech, kde autorka píše o "teologických základech" pro svou práci (s. 9-11) a také o symbolech (teoretický základ pro aktivizaci edukačního programu s. 21-28). Zde autorka vychází často spíše ze svých pocitů a představ než z relevantní odborné literatury. Není zcela zřejmé co myslí propastí, která je pociťována křesťanskými církvemi (s. 9). Autorčin osobní názor, že řeč víry má ve své formální odlišnosti uvádět do historických souvislostí

a zdůraznit posvátnou událost nelze přijmout bez výhrad a bylo by na místě takové tvrzení podložit odbornou literaturou. Z textu je zřejmé poněkud zavádějící pojetí liturgického prostoru jako posvátného. Tomuto pojetí odpovídá též užívání pojmu svatyně římskokatolické církve či křesťanské svatyně, které lze označit za problematické. Křesťanství odmítlo od počátku vázanost na posvátný prostor a i když se začaly stavět budovy určené pro slavení liturgie nebyly chápány jako posvátné na způsob pohanského či židovského chrámu, ačkoli se během staletí částečně takový pohled prolíná do liturgie i do architektonických prvků církevních staveb. V křesťanství je dichotomie posvátné profánní překonána a vtělením Ježíše Krista. Autorka zdůrazňuje až příliš dojem tajemna obestírajícího prostor kostela, což může v rámci edukačního programu působit až mystifikačně.

Ve 3. kapitole klade teoretický základ pro aktivizaci svého edukačního programu - vychází zde především z díla religionisty M. Eliadeho, Posvátné a profánní, to se stává základním pro "teorii prahu", jehož překročením se člověk ocitá v "posvátné dimenzi". Zde opět narážíme na problematický přenos dichotomie posvátné/profánní na křesťanský liturgický prostor. Eliade toto rozlišování vztahuje především k životu člověka archaických společností, kterého označuje jako "náboženského" a vedle něho ukazuje na paradoxní situaci člověka "nenáboženského", tedy vykořeněného člověka moderní doby. Křesťanský liturgický prostor není "oním posvátnem odděleným od přítomné skutečnosti" (s. 23). Také pojem symbol by si zasloužil větší pozornosti. Ačkoli je oddíl 3.4. nazván *Vysvětlení pojmu "symbol" v souvislostech tohoto programu*, žádné vysvětlení zde nenajdeme. Není zřejmé, jak autorka tento pojem chápe i na jiných místech textu narazíme na nejasnosti, například, když v oddíle 7.1.2. v nadpise rozlišuje symboly křesťanské a symboly přesažné. Každý symbol v sobě obsahuje dimenzi přesažného, v čem by tedy v tomto směru spočívala odlišnost křesťanských symbolů? V témže oddíle autorka píše, že kříž je symbolem jednoznačným. S tímto tvrzením je nutno polemizovat. V následujícím oddíle (s. 63) se objevuje další nejasný a blíže nevysvětlený výraz - křesťanská mytologie (objevuje se znovu na s.48).

Velmi problematická tvrzení najdeme v oddíle 3.5. *Křesťanský pohled na svět*, například tvrzení, že po roce 313 "postupně zmíralo jádro učení o Ježíši Kristu", "křesťanští misionáři se mnohdy ubírali směrem barbarským", "nositelé křesťanské misie si najednou sami připjali meč a pošlapali další část Ježíšovi zvěsti". Z tohoto poněkud jednostranně pesimistického výčtu vyúsťuje autorčina nejistota v akcentaci křesťanského pohledu na svět v těchto chmurných souvislostech, projevující se také snahou obhajovat křesťanské základy a hodnoty jako dobré a pevné, navzdory temným epochám v historii římskokatolické církve" a "čistou lidskou vírou, takovou, jak ji přinesl Ježíš Kristus" (s. 28). K textu na str. 38. je třeba dodat, že při změnách koncepce liturgického prostoru po Druhém vatikánském koncilu se do centra lodi neposouvá svatostánek, ale oltář a to nikoli z důvodu, "aby laikům byl "zprostředkován pohled na Krista přítomného v eucharistii", ale pro zdůraznění charakteru slavení eucharistie jako společné hostiny. Svatostánek se naopak v ideálním případě přesouvá mimo hlavní liturgický prostor.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím jako velmi dobrou.